

Wat de Grondwet vermag

PROF.MR. H.R. VAN GUNSTEREN*

Barbara Oomen voert veel argumenten en overwegingen aan om anderen te bekeren tot haar visie op burgerbetrokkenheid bij de Grondwet. Te veel argumenten naar mijn idee en niet allemaal steekhoudend. En ook te eenzijdig. De overwegingen van haar tegenstanders moeten in volle kracht worden weergegeven wil ze een kans maken ze te overtuigen.

Staatsrechtgeleerden hebben plezier in hun werk en bekritisieren elkaars bijdragen naar hartelust. Maar zij reduceren daarmee de Grondwet niet tot hun eigen speeltuin. Net zo min als chirurgen die met gusto over hun werk spreken de te opereren lichamen louter als hun speeltuin behandelen.

Barbara Oomen vindt het belangrijk om iedere gelegenheid aan te grijpen om Nederlanders te kennen in ons constitutionele bestel. Belangrijk misschien wel, maar rechtvaardigt dit bemoeienis van overheidswege?

Hebben burgers in een vrije samenleving geen recht op onverschilligheid, het recht om noch voor noch tegen de zijn maar zich op geheel andere zaken te concentreren?

De referentie naar Habermas gaat over grondrechten, dat is toch niet identiek met 'ons constitutioneel bestel'?

Dat mensen niet veel weten van de Grondwet en dat ze, desgevraagd, een irreëel beeld hebben van wat die wel en niet behelst is normaal. Ik weet van een heleboel dingen niet, maar kan, als het nodig is, wel het weten van anderen te hulp roepen. Desgewenst kan ook een weinig wetende met behulp van experts, bijvoorbeeld rechtsgeleerden, actief en doeltreffend optreden met betrekking tot grondwettelijke zaken. Ik wil aan een constitutionele dialoog kunnen deelnemen als dat nodig is, maar niet permanent of op afroep van een commissie.

Doel zou volgens Oomen moeten zijn dat de Grondwet breed wordt gedragen. Is dat thans niet het geval? Mijn indruk is dat heel veel burgers de Grondwet steunen, hoewel ze weinig precies weten wat erin staat.

Misschien is de steun zo groot juist dankzij onwetendheid. En als de

opinie

* Prof.mr. H.R. van Gunsteren is emeritus hoogleraar politieke theorie en rechtsfilosofie aan de Universiteit Leiden.

nieuwe Grondwet echt een issue wordt kunnen burgers zich als constituanten bij verkiezingen voor of tegen de goedkeuring in tweede lezing uitspreken.

De Grondwet behelst grotendeels bepalingen die op ambten bij de overheid betrekking hebben. Macht en tegenmacht wordt daarbij gestalte gegeven. Dat constateren kan je niet afdoen als verregaande sociologische naïviteit. Het betreft uiterst belangrijke bepalingen die misbruik van de gevaarlijke overheidsmacht tegengaan. Het argument dat de overheid toch ook uit burgers bestaat is onvoldoende reden om alle burgers grondwettelijk te trainen. Het zijn slechts enkelen van de miljoenen burgers die ambten vervullen. En wat ze aan kennis daarvoor nodig hebben kunnen ze bijleren als de tijd daar is.

Begrijpen wat de Grondwet behelst moet voor iedere burger mogelijk zijn. Daaruit volgt echter niet dat dus iedere burger daadwerkelijk dat begrip moet hebben. 'Mogelijk' is niet hetzelfde als 'moeten'. En dat Nederland een constitutionele dialoog best kan gebruiken betekent niet dat deze van overheidswegen aangezwengeld en gefinancierd zou moeten worden. Ten slotte het citaat van Learned Hand. Dat zegt slechts dat als de mensen vrijheid niet in hun hart dragen een Grondwet niets vermag. Niet dat de mensen de Grondwet in hun hart moeten dragen.